

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

Halachot of Sefirat HaOmer

Rabbi Hershel Reichman
ד' אייר תשע"ז • April 30, 2017

(1) דברים פרשת ראה פרק טו

ט) השָׁמַר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָה וְרָעָה עֵינֶךָ בְּאֶחֶיךָ הָאֲבוֹנִים וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עֲלֶיךָ אֶל יְלִנְק וְהָיָה בְךָ חֲטָא: (י) נִתּוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יָרַע לְבָבְךָ בְּתִתֵּן לוֹ כִּי בְגִלְל הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרַךְךָ יְקֻנֵּךְ אֶל־הָיִד בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ

(2) ויקרא פרשת אמור פרק כג

טו) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הִבְיָאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבְּתוֹת תְּמִימַת תִּהְיֶינָה

(3) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין הקדמה

(יט) לספור כל איש ואיש שבעה שבועות מיום הקרבת העומר.

(4) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז

הלכה כב

מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העומר שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת שבע שבתות, ומצוה למנות הימים עם השבועות שנאמר תספרו חמשים יום, ומתחילת היום מונין לפיכך מונה בלילה מליל ששה עשר בניסן.

הלכה כג

שכח ולא מנה בלילה מונה ביום ואין מונין אלא מעומד, ואם מנה מיושב יצא.

הלכה כד

מצוה זו על כל איש מישראל ובכל מקום ובכל זמן, ונשים ועבדים פטורין ממנה.

הלכה כה

וצריך לברך בכל לילה בא"י אמ"ה אקב"ו על ספירת העומר קודם שיספור, מנה ולא בירך יצא ואינו חוזר ומברך

(5) תלמוד בבלי מסכת מנחות דף סו עמוד א

יכול יקצור ויספור ויביא ביום? ת"ל: השבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות? בזמן שאתה מתחיל לימנות מבערב. יכול יקצור ויביא ויספור בלילה? ת"ל: מיום הביאכם, הא כיצד? קצירה וספירה בלילה והבאה ביום. אמר רבא: כולהו אית להו פירכא, בר מתרתי תנאי בתראי בין במתניתא קמייתא בין במתניתא בתרייתא דלית להו פירכא; אי מדרבן יוחנן בן זכאי, דלמא כדאביי, דאמר אביי: מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי! אי מדרבי אליעזר ורבי יהושע, ממאי דביום טוב ראשון קאי? דלמא ביו"ט אחרון קאי! דרבי ישמעאל ור' יהודה בן בתירא לית להו פירכא; אי מדרבי יוסי בר' יהודה, הוה אמינא: דלמא חמשיין לבר מהני שיתא! אי מדר' יהודה בן בתירא, ממאי דביו"ט ראשון קאי? דלמא ביו"ט אחרון קאי! ר' יוסי נמי חזי ליה פירכא, והיינו דקאמר ועוד. גופא, אמר אביי: מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי. אמיר מני יומי ולא מני שבועי, אמר: זכר למקדש הוא

(6) תוספות מסכת מנחות דף סו עמוד א

זכר למקדש הוא - נראה דבספק חשיכה יכול לברך ואין צריך להמתין עד שיהא ודאי לילה כיון שהוא ספיקא דרבנן ועוד אומר דאפילו ביום סמוך לחשיכה עדיף משום תמימות כדאמרין לעיל ואין נראה והיכא דשכח לספור בלילה פסק בה"ג שסופר ביום וכן היה נראה מתוך סתם מתניתין דסוף פירקין (דף עא.) דתנן מצותו בלילה לקצור ואם נקצר ביום כשר אבל נראה לר"ת עיקר אידך סתמא דמתניתין דפרק שני דמגילה (דף כ:) ומייתי לה בסוף פירקין (דף עב.) כל הלילה כשר לקצירת העומר כו' ודייקין מינה דקתני לילה דומיא דיום מה דיום בלילה לא אף דלילה ביום לא ואמרין בריש מועד קטן (דף ג:) ר"ג ובית דינו נמנו על שלשה פרקים הללו והתירו ומסיק רב אשי התם דסבר לה כרבי ישמעאל דדריש מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר העומר שהוא מצוה ודחיא שבת וכיון דדחיא שבת אין נקצר אלא בלילה כדמוכח בסוף פירקין ועוד דרבי יוחנן דאמר (שם ד.) עשר נטיעות הלכה למשה מסיני סבר לה כר' ישמעאל דדריש מה חריש רשות ודחי שבת עוד חשיב כי האי גוונא הלכתא פסיקתא בהגוזל קמא (ב"ק קב.) ובפ"ק דע"ז (דף ז.) גבי כל המשנה ידו על התחטונה ומיהו אין כל כך ראייה משם דאין הלכה לגמרי כאותה

משנה דקתני התם וכל החוזר בו ידו על התחתונה ואין הלכה כן כדמוכח בפרק האומנין (ב"מ עז:): ועיקר מילתא לא סמיך התם אלא אהא דהוי מחלוקת ואחר כך סתם ומהא דמוקי בסוף פירקין (דף עב.) רבי אלעזר ברבי שמעון דאמר נקצר שלא כמצותו פסול כר' עקיבא דאמר כל מלאכה שאי אפשר כו' אין ראייה דאע"ג דקיימא לן כר"ע הא מסקינן התם דרבי נמי סבר לה כוותיה עוד פסק בהלכות גדולות שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות ותימה גדולה הוא ולא יתכן

7) המאור הקטן מסכת פסחים דף כח עמוד א

ובספירת העומר יש ששואלין מה טעם אין אנו אומרים בו זמן ועוד מה טעם אין אנו סופרים בלא ברכה ביו"ט שני של פסח כדאמרי' לענין סוכה בשמיני ספק שביעי מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן מפני שברכת הסוכה עומדת כנגד קדוש היום ה"נ ברכת העומר עומדת כנגד קידוש היום ונימני נמנאי ולא ליבריך ברוכי ועוד מה טעם אין אנו סופרין שתי ספירות מספק כמו שאנו עושין שני י"ט מספק וכללו של דבר אין לנו להחמיר בספירת העומר שאינו אלא לזכר בעלמא והכיין אסיקנא בדוכתא במנחות דאמימר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש הוא ואע"פ שאנו מונין ימים ושבועות מנהג הוא בידינו אבל להטעינו זמן אין לנו ועוד שלא מציינו ברכת זמן אלא בדבר שיש בו שום הנאה כגון נטילת לולב שהוא בא לשמחה ותקיעת שופר לזכרון בין ישראל לאביהם שבשמים ומקרא מגילה דחס רחמנא עלן ופרקינן ופדיון הבן שמברך אבי הבן שהחיינו לפי שיצא בנו מספק נפל דכל ששה שלשים יום באדם אינו נפל ולספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפשנו לחרבן בית מאויינו ואם אמר בשמיני ספק ז' של סוכה מיתב יתבי' ברוכי לא מברכינן שלא תבא ברכה שהיא באה מכח יו"ט שני של סוכה שהוא דרבנן ותעקור יו"ט ראשון של שמיני חג דאורייתא שהוא עומד כנגדה ומשום הכי יתבינן ולא מברכינן אבל אנו היאך נעקור ברכת ספירת העומר ביו"ט שני שהיא באה מכח יו"ט ראשון שהוא מן התורה ונדחה אותה מפני יו"ט שני דרבנן שהוא עומד כנגדה ודרבנן לא אתי ודחי דאורייתא הילכך מנינן ומברכינן ואם באנו לספור ב' ספירות מספק נמצאת ספירה שניה מושכת עד יו"ט ראשון של עצרת ואתי לזלולי ביו"ט דאורייתא הילכך אין לנו אלא מה שנהגו והמקומות שנהגו שלא למנות שבועות בכל יום ויום עד מלאת השבוע בכל שבוע ושבוע הוא המנהג היפה

8) משנה ברורה סימן תפט

(ג) מתחילין לספור וכו' - ונשים ועבדים]א[פטורות ממצוה זו דהוי מ"ע שהזמן גרמא וכתב המ"א מיהו כבר שויה עלייהו חובה]ב[וכמדומה דבמדינותינו לא נהגי נשי כלל לספור וכתב בספר שולחן שלמה דעכ"פ לא יברכו דהא בודאי יטעו ביום אחד וגם ע"פ רוב אינם יודעים פירוש המלות

(ו) וצריך לספור מעומד - וצריך לעמוד]ז[משעה שמתחיל הברכה. ובדיעבד אפילו אם סיפר מיושב יצא [פוסקים]:

(ז) וסופר הימים והשבועות - דכתיב תספרו חמשים יום וכתוב שבעה שבועות תספר לך. ואם סיפר ימים לחוד ולא הזכיר שבועות י"א]ח[שיצא בדיעבד]ט[וי"א שצריך לחזור ולספור ימים ושבועות כדין וע"כ חוזר וסופר בלא ברכה [ואם שכח לחזור ולספור]י[מונה שאר ימים בברכה] ואם מנה שבועות ולא ימים כגון שאמר ביום השביעי היום שבוע אחד ולא הזכיר ימים כלל]יא[לכו"ע לא יצא:

(ח) בעומר - וברוב פוסקים הנוסח לעומר מיהו עיקר ד"ז אינו אלא לכתחלה]יב[כדי לבאר שהוא מונה מיום שהקריבו את העומר והלאה ואם לא אמר אלא היום כך וכך נמי יצא

9) ביאור הלכה סימן תפט

סעיף ח * סופר בשאר ימים - והיינו דס"ל שאין הימים מעכבות זה את זה ואע"ג דכתיב תמימות תהיינה כתב הרי"ף גיאות בשם ר"ה גאון דמקיים תמימות בשבועי דהיינו שבכל משלם שבועי כשאומר חשבון השבוע מקיים שבעה שבועות תמימות תהיינה ועוד תירץ שם דהיכי דאישתלי יום אחד יספור בליל שני שתי הספירות כגון בשכח ספירה ראשונה יאמר בספירה שניה אתמול היה אחד בעומר ויומא דין תרי בעומרא וכיון דמני גם של אתמול לא נפק מכלל תמימות תהיינה עי"ש וכן מובא בשינוי קצת בשבולי לקט בשם תשובת הגאונים עי"ש בס"י רל"ד אכן שארי פוסקים לא הזכירו סברא זו וכתבו דהאי תמימות תהיינה קאי אכל יומא שהתחיל לספור מבערב וכמו דדרשינן במנחות דף ס"ו ובמגילה דף כ' אבל לא לענין שכל הימים יעכבו זה את זה [עיין תוס' מנחות ובתוס' מגילה ובשכ"ל בשם הר"ר ישעיה ובאו"ז ס"י שכ"ט] ובא"ר מצאתי שכתב שטוב לחוש לדברי רב האי גאון בתירוצו השני ולספור גם הספירה של אתמול ביחד. ובלי ברכה וכו"ל. ושארי אחרונים לא הזכירו ד"ז

(10) משנה ברורה סימן תפט

לח) יספר בשאר ימים בברכה - דאיכא[מו] ספק ספיקא שמא לא דילג כלל ואת"ל שדילג שמא הלכה כאותן פוסקים דכל יום הוא מצוה בפ"ע. וה"ה בכל דבר שדינו לחזור ולספור בלי ברכה מחמת ספק אם לא חזר וסיפר יספור שארי לילות בברכה [אחרונים]. ולכן אם טעה בימים ולא טעה בשבועות או טעה בשבועות ולא טעה בימים דדינו לחזור ולספור בלא ברכה וכנ"ל בסק"ז אם לא חזר וסיפר אפ"ה מונה שאר ימים בברכה ועייין ביאור הלכה